

Til:

Tannhelseutvalget
tannhelseutvalget@hod.dep.no

Innspill til Tannhelseutvalgets arbeid februar 2023

Tannhelsesekretærenes Forbund (ThsF) organiserer ca 2.000 autoriserte tannhelsesekretærer og assistenter som arbeider i tannhelsesekretærstillinger.

Dette skriftlige innspillet bygger på det muntlige innlegget forbundsleder Anne Gro Årmo hadde under Tannhelseutvalgets innspillsmøte 7. desember -22.

ThsF har lenge etterlyst et tannhelseutvalg

Det har vært en rekke politiske utspill og representantforslag i Stortinget knyttet til tannhelse. For ThsFs del har det vært viktig å få en helhetlig gjennomgang av norsk tannhelse og tannhelsetjeneste, ikke bare løsrevne forslag i Stortinget.

Dette fordi dagens tannhelselovgivning, pasientrettigheter og stønadsordninger ikke er tilpasset dagens (og fremtidens) behandlingsbehov eller samfunnets forventninger. Vi har derfor bedt om en grundig gjennomgang av dagens tannhelsetjeneste og tannhelselovgivning. For oss har det vært viktig at man må finne gode løsninger som bidrar til en kostnadseffektiv, profesjonell og tilgjengelig tannhelsetjeneste.

Vi har videre ment at en slik utredning må foreslå målrettede tiltak, og at tannhelsepersonalets kompetanse må være en viktig del av utredningen og den helhetlige gjennomgangen.

Vi har med interesse merket oss Helsepersonellkommisjonens NOU 2023: 4 Tid for handling - Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste som nylig ble lagt frem, og vi legger til grunn at for Tannhelseutvalget vil denne være sentral i det videre arbeidet.

Ikke minst peker Helsepersonellkommisjonen på viktige forhold knyttet til arbeids- og oppgavedeling mellom de ulike yrkesgruppene. Akkurat som man i Helsepersonellkommisjonens NOU peker på helsefagarbeideren, mener vi Tannhelseutvalget må se mot tannhelsesekretæren for å kunne løse noen av de kapasitets- og behandlingsutfordringene vi må vente å stå overfor innenfor tannhelsesektoren.

Da er det også viktig å tenke kvalitet i utdanningen, og det bør stilles krav om at personer som arbeider i tannhelsesekretærstillinger – faktisk er utdannet tannhelsesekretær og er autoriserte.

Fremtidens tannhelsetjeneste og tannhelsesekretærens utdanning

Tannhelsesekretærene skal bistå tannlegen i alle behandlingssituasjoner. Skal tannhelsetjenesten i fremtiden ha kostnadseffektive og samkjørte tannhelseteam, bør bl.a. tannlegene og tannhelsesekretærenes utdanning etter vår oppfatning igjen samlokaliseres.

Tannhelsesekretærenes utdanning ligger i dag på videregående nivå. Før Reform 94 ble tannhelsesekretærene og tannlegene utdannet sammen på odontologisk institutt. Det førte til gode og effektive team, hvor tannhelsesekretæren visste hva tannlegen trengte under behandlingen, før tannlegen rakk å spørre.

Det at utdanningene ble splittet, har ført til at hverken tannleger eller tannhelsesekretærer lærer ordentlig hvordan de skal samhandle i et effektivt og trygt team. Vi vil tilføye: Et kostnadseffektivt- og hygiene- og smittevern faglig trygt team.

ThsF arbeider for at vår utdanning skal tilbake til de odontologiske fakultetene og ber utvalget vurdere å komme med en anbefaling om dette. ThsF bidrar gjerne med utfyllende informasjon om hvordan dagens utdanningssituasjon for tannhelsesekretærene fungerer og oppleves.

ThsF mener at utdanningskrav for å arbeide i tannhelsesekretærstillinger må formaliseres. Det er tannhelsesekretæren som har ansvaret for hygiene og smittevern. Nå ansettes ufaglærte i tannhelsesekretærstillinger, som i en travel hverdag risikerer å ikke få god nok opplæring eller de kan få opplæring av en ufaglært (assistent). Om vi går mot en annen arbeids- og oppgavedeling mellom de ulike yrkesgruppene innenfor tannhelsefeltet, vil krav til utdannede og autoriserte tannhelsesekretærer etter vår oppfatning være spesielt viktig. Utdannede og autoriserte tannhelsesekretærer er en viktig kvalitetssikring for tannhelsetjenesten og vil bidra til at pasienten kan være trygg for å ikke bli smittet av virus, bakterier eller resistente bakterier når man er til behandling.

Hvis vi som samfunn mener at utdanning er viktig – da må det gjelde også for tannhelsesekretærer. Det ansettes ikke ufaglærte i en elektrikerstilling, ei heller ansettes det rørleggere i en elektrikerstilling eller vise versa. Mens innenfor tannhelsetjenesten ansettes det eksempelvis helsefagarbeidere som vurderes som fagutdannet i en tannhelsesekretærstilling. Andre ganger ansettes det ufaglærte. Dette reagerer vi på, og vi mener dette er uheldig for tannhelsetjenesten som helhet, og det undergraver vår utdanning og kompetanse og den kompetansen vi mener må være på en tannklinikk.

I framtiden må vi fordele arbeidsoppgaver. Tannlegen skal utføre tannlegeoppgaver, tannpleier tannpleieroppgaver, tannhelsesekretærene tannhelsesekretær oppgaver og tannteknikeren tanntekniker oppgaver. Samtidig er det etter vår oppfatning viktig at utvalget, også på basis av NOU'en fra Helsepersonellkommisjonen, gjør en ny og

selvstendig vurdering av arbeids- og oppgavedeling innenfor tannhelsesektoren.

Tannleger blir under studiet sitt lært opp til å jobbe alene – det er etter vår oppfatning lite kostnadseffektivt og fører til uheldig tidsbruk. Tannhelsetjenesten blir heller ikke kostnadseffektiv, når dyr tannlegetid brukes til enklere pasientkontakt og administrasjon av klinikkene, jobber som tannhelsesekretærene kan og vil utføre. Her er det rom for effektivisering, ved at tannhelsesekretærene assisterer i alle behandlingssituasjoner, utstakt teamarbeid og ny oppgavedeling.

Fremtidens tannhelsetjeneste - munnhulen må bli en del av kroppen

På lengre sikt vil ThsF at tannhelsetjenesten skal bli del av den øvrige helsetjenesten. Det gjelder faglig, rettighetsmessig, på tilbudssiden og rent økonomisk.

På kort sikt bør vi inkludere flere utsatte og behandlingskrevende grupper, slik at de kan få behandling gratis eller redusert pris. Da er det viktig at vi har en helhetlig og faglig forankret gjennomgang og prioritering, slik at de som trenger det mest – får tilbudet først. Det betyr også at finansieringen gjennom folketrygden og frikortordningen må utvides, slik at flere diagnoser og behandlinger kommer inn under denne ordningen.

Fremtidens tannhelsetjeneste

Kapasiteten i både offentlig og privat tannhelsetjeneste må utnyttes bedre og mer effektivt. Da må bl.a. pengene følge pasienten, også for de prioriterte gruppene etter dagens og fremtidens tannhelselov. Det er bl.a. urimelig at når sykdom og alder inntreffer, så må pasienten slutte hos tannlegen man har brukt i hele livet og begynne i offentlig tannhelsetjeneste for kunne gjøre seg nytte av det lovmessige tilbudet om gratis behandling.

Den offentlige tannhelsetjenesten kan ikke pålegges alt ansvaret for de «krevende og tunge» behandlingsgruppene. Med den skjevfordeling av ansatte i offentlig og privat tannhelsetjeneste, vil den offentlige tannhelsetjenesten ikke ha tid og kapasitet for å behandle helt vanlig voksent klientell, noe som vil føre til svekkelse av behandlingsbredde og -kompetanse, noe som er viktig å ha med seg inn i andre pasientgrupper med store behandlingsbehov.

Fortsetter man med en slik skjevfordeling av behandlingsgrupper mellom offentlig og privat tannhelsetjeneste, blir det lite attraktivt å jobbe i den offentlige tannhelsetjenesten og resultatet vil bli en enda skjevere fordeling av tilbudet og kompetansen.

Det må tilbys gode tannhelsetjenester i hele Norge, og ikke bare i storbyene. Da må nye organisasjonsformer/etableringsordninger vurderes av utvalget.

Stortingsmelding nr 38 «2020-2021» Nytte, ressurs og alvorlighet, skal ligge til grunn for offentlige helsetjenester og offentlig tannhelsetjeneste i fremtiden. At dette bare

skal gjelde offentlige tannhelsetjenester er et tankekors, da den kun utgjør ca 30 % av den totale tannhelsetjenesten i Norge.

Skal man nå mål om at tannhelsetjenester i fremtiden skal tilbys på lik linje som andre helsetjenester, vurderer ThsF det slik at den private delen av tannhelsetjenesten må bli en mer «fullverdig» tilbyder og kunne behandle prioriterte-, lovpålagte- og rettighetspasienter sammen med offentlig tannhelsetjenesten. For skal vi lykkes med å møte de utfordringene som ligger foran oss, både når det gjelder kapasitet, nye behandlingsformer og kompetanse – må myndighetene og tannhelsetjenesten selv begynne å se på tjenesten som en helhetlig tilbyder. Vi må ikke komme i en situasjon der offentlig- og privat sektor kjemper mot hverandre, eller kjemper om de samme ressursene.

ThsF ber tannhelseutvalget utvide forståelsen og bruken av ressurskriterien fra stortingsmelding nr 38, til også gjelde utnyttelse av ressurser på personellsiden: Vi anbefaler at Tannhelseutvalget ser på hvilke oppgaver som kan utføres på laveste og beste effektive omsorgsnivå og at en tydeligere oppgavefordeling mellom yrkesgruppene vil være en vesentlig faktor i denne henseende. I tillegg er det etter ThsFs oppfatning slik at et endret utdanningsløp for tannhelsesekretærene og dermed også i en viss grad for tannlegene, kunne føre til et mye mer effektivt samarbeid og dermed bidra til bedre ressursutnyttelse.

Til slutt; vi tror det er mye å hente i kvalitet og effektivisering for tannhelsetjenesten, hvis Tannhelseutvalget kommer med en anbefaling av en samordning, helst av alle 4 profesjonsutdanningen slik de har gjennomført ved Århus universitet i Danmark. I tillegg bør det være krav til tannhelseutdanning og -autorisasjon for alle ansatte i tannhelsetjenesten, for å oppnå en kostnadseffektiv, trygg og smittefri tannhelsetjeneste for hele Norges befolkning.

ThsF ønsker lykke til og vi gleder oss til å følge, bidra og komme med nye innspill til Tannhelseutvalgets videre arbeid.

Med hilsen
Anne-Gro Årmo
Forbundsleder ThsF

Oslo 10.02.2023